

GGZ Voorlichtingsbijeenkomst

VOORLICHTING

“Medicatiegebruik bij psychische klachten”

dr. Max de Leeuw

psychiater bipolaire stoornissen GGZ Rivierduinen / LUMC

Lonneke Tomas - Ervaringsdeskundige

7 december 2020

Inhoud

- Hoe werken medicijnen
- Welke groepen zijn er
- Bijwerkingen
- Indicaties
- Hoe lang gebruiken
- Vooroordelen
- Tips

De 'grote' groepen psychiatrische aandoeningen

- Cognitieve stoornissen bv. dementie
- Psychotische stoornissen bv. schizofrenie
- Stemmingsstoornissen bv. depressie
- Angststoornissen bv. paniekstoornis
- Verslavingen
- Persoonlijkheidsstoornissen

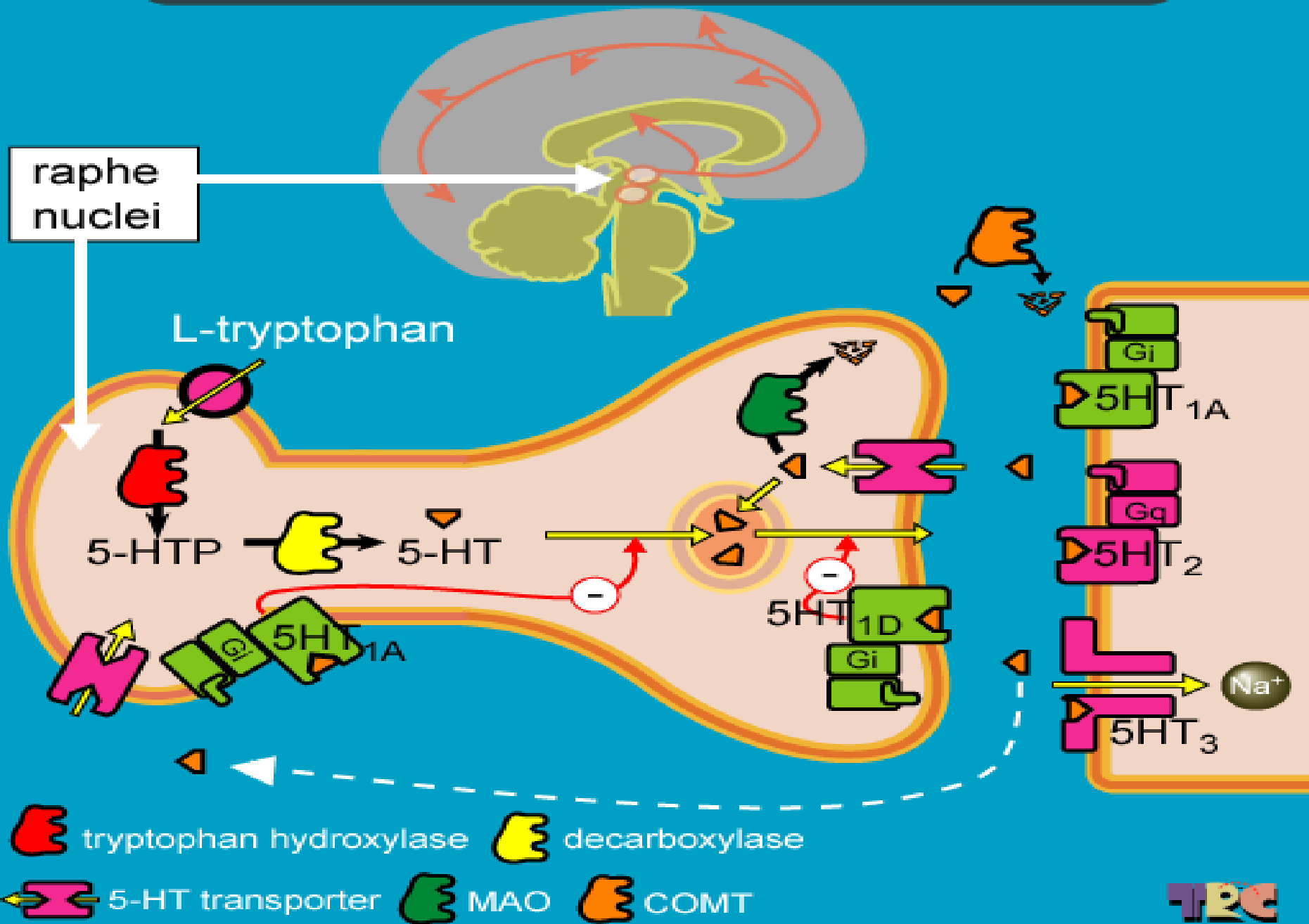
Behandeldoelen

- Verminderen van de verschijnselen
- Behandelen van de onderliggende aandoening
- Behandelen van de bijkomende stoornissen (bijvoorbeeld depressie of alcoholmisbruik)
- Algemene functioneren verbeteren
- Korte- en langetermijn herstel

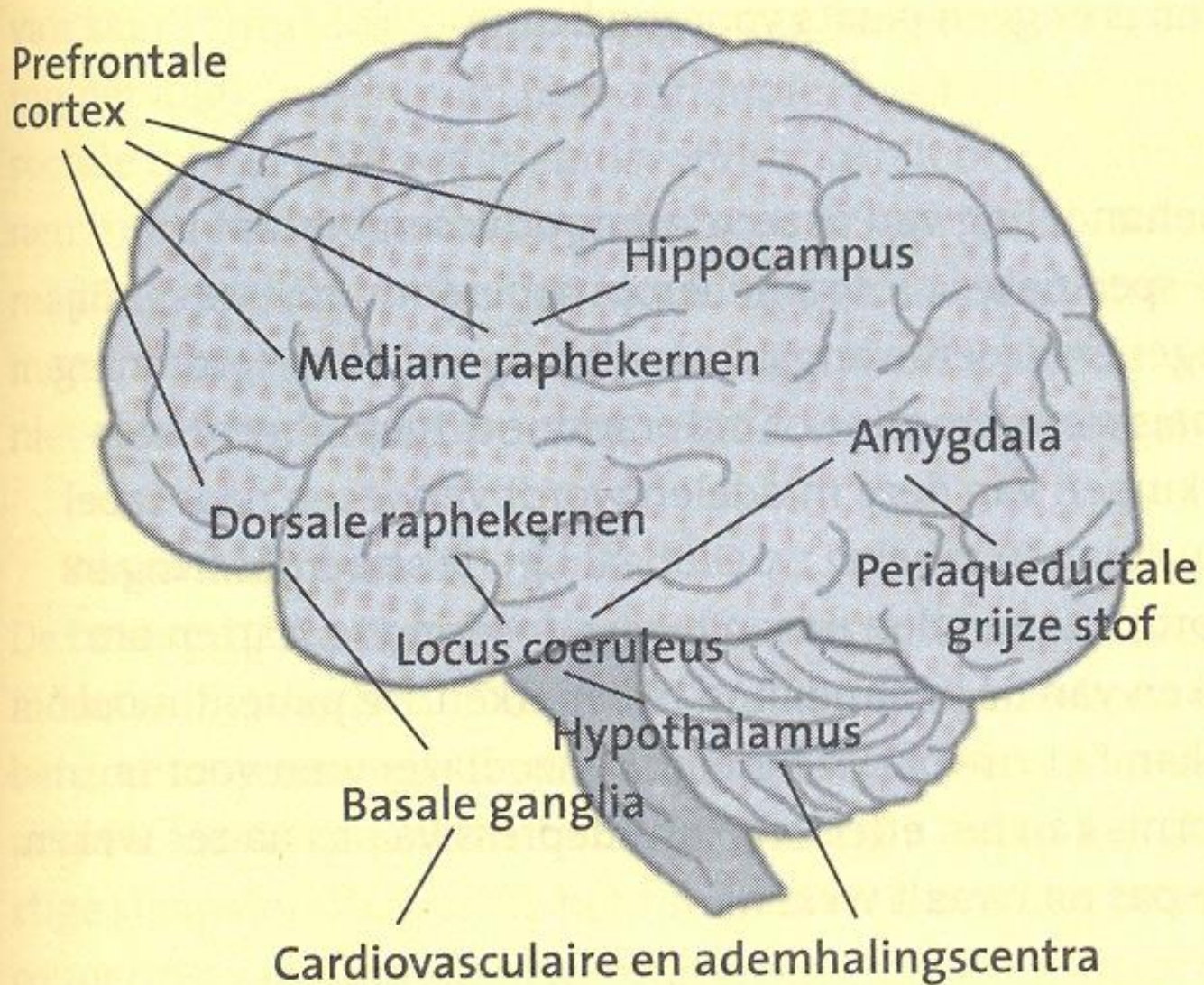
Medicijnen werken via neurotransmitters

- Boodschapperstoffen
- Verbeteren de werking van zenuwcellen in de hersenen
- Daardoor effect op emoties en gedrag
- Zoals ook een heleboel andere stoffen doen (alcohol, cafeïne, drugs)

serotonin neurons

Figuur 12.1.1 Het hersenangstscircuit

Ze herstellen de afstelling van de 'angst- en stemmingsthermostaat' in de hersenen

Anti-depressiva

- Klassieke: - tricyclische (TCA's)
- MAO-remmers
- Modernere: - serotonine heropname
remmers (SSRI's)
- gemengd serotonerg /
noradrenerg/dopaminerg

Antidepressiva / SSRI's (1)

- Citalopram = Cipramil®
- Escitalopram = Lexapro®
- Fluoxetine = Prozac®
- Fluvoxamine = Fevarin®
- Sertraline = Zoloft®
- Paroxetine = Seroxat®

Antidepressiva / SSRI's (3)

- Bijwerkingen:
agitatie, misselijkheid, duizeligheid, onrust,
trillen, bewegingsonrust, slaapstoornissen,
meer dromen, sufheid, seksuele
functiestoornissen, blauwe plekken,
gewichtstoename
- acute versus langdurige bijwerkingen

Antidepressiva afbouw

- Antidepressiva/SSRI's niet acuut stoppen.
- Onthoudingsverschijnselen in principe bij alle antidepressiva/SSRI's voor.
- Verschijnselen: angst, agitatie, onrust, trillen, prikkelingen, duizeligheid, prikkelbaarheid, slaapstoornissen, maag/darmstoornissen.
- Behandeling: antidepressivum/SSRI langzamer afbouwen.

Antidepressiva / TCA's

- Imipramine (1958)
- Clomipramine
- Amitriptyline
- Nortriptyline

Moderne gemengd serotonerg/noradrenerg antidepressiva of noradrenerg/dopaminerg

- Venlafaxine = Efexor®
- Mirtazapine = Remeron®
- Duloxetine = Cymbalta®

- Bupropion = Wellbutrin®

Klassieke MAO-remmers

- Bijvoorbeeld Parnate
- Voordeel: zeer effectief.
- Nadelen: bijwerkingen, dieet nodig, veiligheid, irreversibele blokkering.
- Kunnen alleen op artsverklaring voorgeschreven worden.
- In depressieprotocol een van de laatste stappen.

Indicaties antidepressiva

- Depressie
- Angststoornissen bijv.
paniekstoornis, sociale fobie, PTSS, GAS
- Obsessieve compulsieve stoornis (OCS)
- Eetstoornissen
- Premenstrueel syndroom
- Persoonlijkheidsstoornis bijv. borderline,
afhankelijke, dwangmatige

Stemmingsstabilisatoren

- Lithium
  - Carbamazepine (Tegretol®)
  - Valproaat (Depakine®)
  - Lamotrigine (Lamictal®)
-
- Bloedspiegels
  - Bijwerkingen: dorst, meer drinken, trillen, moeheid, nierfunctiestoornissen, leverfunctiestoornissen, huiduitslag

Indicaties Stemmingsstabilisatoren

- Acute manie
- Onderhoudsbehandeling bipolaire stoornis
- Toevoeging bij behandeling depressie
- Schizo-affectieve stoornis
- Kraambled psychose
- Alcoholverslaving (vermindert de behoefte aan alcohol)
- Borderline persoonlijkheidsstoornis

Hugo van der Goes, die met een depressie was opgenomen in het Rooklooster in de buurt van Brussel, werd behandeld met muziek

Sedativa en Anxiolytica (1)

- Benzodiazepinen
- Werken via neurotransmitter GABA
- Bijwerkingen: moeheid, sufheid, slapte (pas op: vallen), concentratiestoornissen, oordeel- en kritiekstoornissen, paradoxale effecten (kinderen, bejaarden)
- Pas op versterkend effect bij combineren met alcohol of drugs
- Duur van het effect verschilt per middel

Sedativa en Anxiolytica (2)

- Diazepam = Valium®, Stesolid®
- Oxazepam = Seresta®
- Temazepam = Normison®
- Alprazolam = Xanax®
- Chloordiazepoxide = Librium®
- Clorazepinezuur = Tranxène®
- Lorazepam = Temesta®

Sedativa en Anxiolytica (3)

Benzodiazepinen

Ontwikkeling **afhankelijkheid** – wisselend

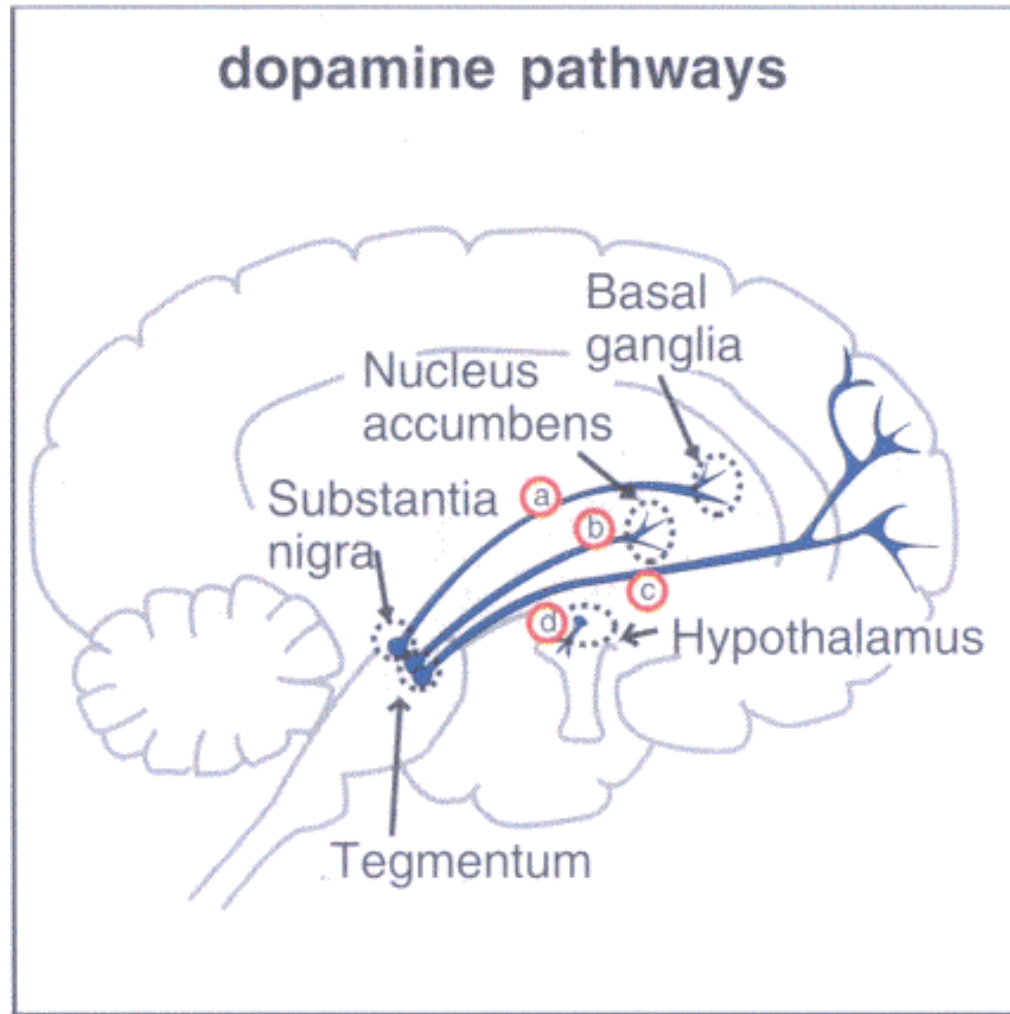
Onthoudingsverschijnselen bij stoppen:
angst, rusteloosheid, prikkelbaarheid,
slaapstoornissen, hartkloppingen, hoofdpijn,
spierpijn, trillen, overgevoeligheid voor
allerlei prikkels, metaalsmaak, insulten

Sedativa en Anxiolytica (4)

Benzodiazepine-agonisten

- zolpidem = Stilnoct®, zopiclon = Imovane®
- Als slaapmiddel
- Vooral gunstig effect op slaapstructuur
- Minder bijwerkingen en negatieve effecten vergeleken met benzodiazepinen

Antipsychotica

Antipsychotica

- Werken via neurotransmitter dopamine
- Maar effecten ook:
  - ↑ afgifte prolactine
  - ↓ afgifte groeihormoon
  - ↓ afgifte schildklierhormoon
  - ↓ afgifte geslachtshormonen

Bijwerkingen verschillen per (groep) middel:
sufheid, stramheid, stijfheid,
bewegingsstoornissen, droge mond,
gewichtstoename, metabool syndroom,
minder zin in seks, gevoeliger voor zonlicht

Bijwerkingen antipsychotica

Metabool Syndroom

- Overgewicht
  - Toename buikomvang
  - Verandering 'vetprofiel'
  - Diabetes mellitus
-
- Regelmatig onderzoek en actief beleid

Verschillende antipsychotica

- Chloorpromazine (Largactil®)
- Levopromazine (Nozinan®)
- Thioridazine (Melleril®)
- Flufenazine (Anatensol®)
- Perfenazine (Trilafon®)
- Zuclopenteol (Cisordinol®)
- * Clozapine (Leponex®)

* = moderne, atypische
neuroleptica

Verschillende antipsychotica (2)

- Haloperidol
- Droperidol
- Pimozide (Orap®)
- * Olanzapine (Zyprexa®)
- * Risperidon (Risperdal®)
- * Quetiapine (Seroquel®)

Depot-middelen

* = moderne, atypische
neuroleptica

Indicaties antipsychotica

- Acute psychose
  - b.v. drugsgeïnduceerde psychose, schizofrenie, psychose tgv organische stoornis / medicatie
- Waanstoornis
- Onderhoudsbehandeling schizofrenie
- Schizo-affectieve stoornis
- Manie (psychotisch)
- Depressie met psychotische kenmerken
- Delier (zoek eerst oorzaak)

Indicaties antipsychotica (2)

- Ernstige agitatie / onrust / angsttoestand (alleen als benzodiazepinen onvoldoende werken)
- Gedragsstoornissen (ernstig)
- Toevoeging bij ernstige OCS (dwangstoornis)
- Syndroom van Gilles de la Tourette
- Ernstige gedragsproblemen of onrust bij autisme
- Borderline persoonlijkheidsstoornis

Amfetaminen

Amfetaminen, bv methylfenidaat (Ritalin©
=kortwerkend, Concerta®=langwerkend),
Atomoxetine (Strattera®)

Indicatie:

- 1) ADHD bij kinderen en volwassenen
- 2) ernstige remming

ADHD is een stoornis van de rem: de rem op denken, emoties en handelen.

Deze rem wordt aangedreven door dopamine en noradrenaline.
Bij ADHD is er mogelijk sprake van een (locaal) tekort aan deze neurotransmitters.

Amfetamine – bijwerkingen

- Vermindering slaap
- Vermindering gevoel van moeheid
- Vermindering eetlust
- Verhoging hartslag en bloeddruk
- Risico op psychose

Inhoud

- Hoe werken medicijnen
- Welke groepen zijn er
- Bijwerkingen
- Indicaties
- Hoe lang gebruiken
- Vooroordelen
- Tips

Duur Behandeling met Psychofarmaca

Afhankelijk van:

- Indicatie
- Ernst aandoening
- Voorgeschiedenis
- Familie-anamnese

- **BELANGRIJK: niet zomaar stoppen**

Inhoud

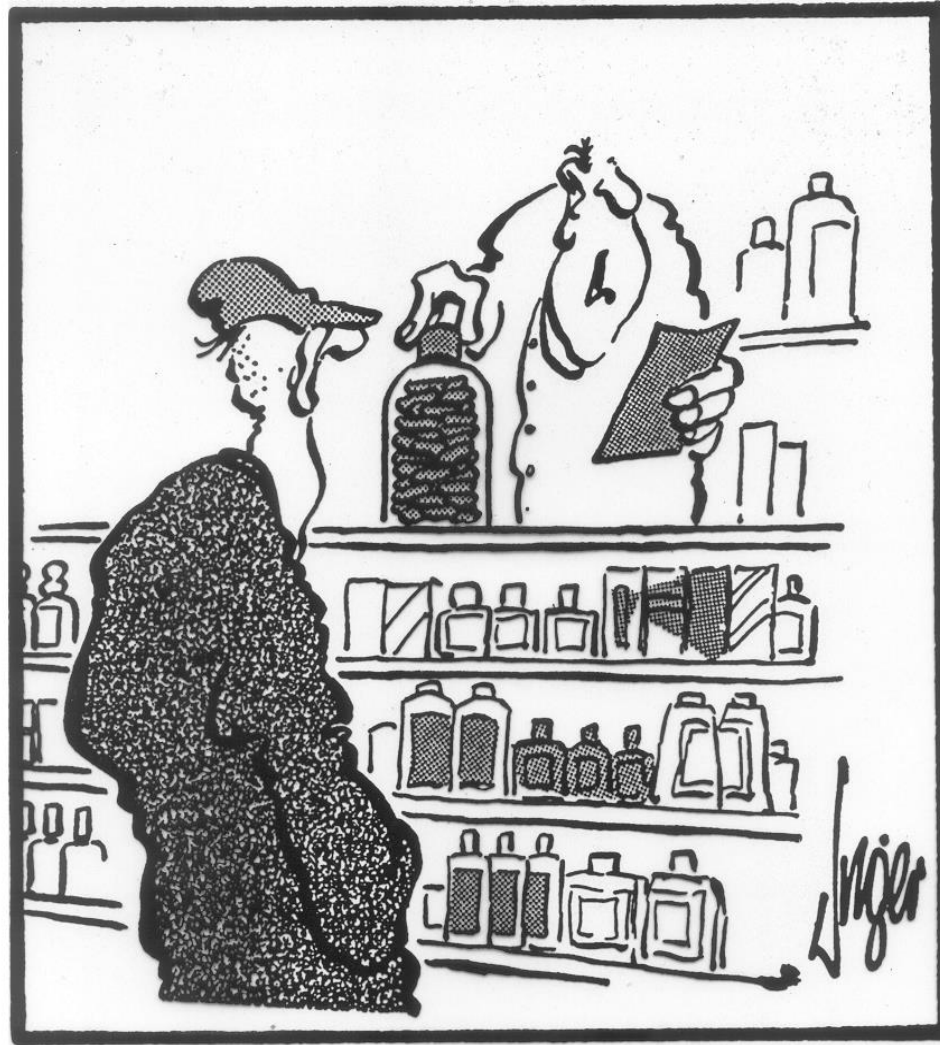
- Hoe werken medicijnen
- Welke groepen zijn er
- Bijwerkingen
- Indicaties
- Hoe lang gebruiken
- Vooroordelen
- Tips

Vooroordelen met betrekking tot gebruik medicijnen (1)

- Medicijnen zijn verslavend
- Van antidepressiva wordt je suïcidaal
- Je komt nooit meer van de pillen af
- Ik moet het toch zelf kunnen
- Je wordt een zombie
- Het is schadelijk op de lange termijn

Vooroordelen met betrekking tot gebruik medicijnen (2)

- Medicijnen worden te makkelijk voorgeschreven
- Mijn seksuele leven is niks meer door die pillen
- Medicijnen bij zwangerschap kan niet
- Lekker makkelijk, zo'n pilletje
- Enzovoort...

“Take one capsule tonight, and if there’s no improvement by tomorrow morning, take the whole bottle.”

Farmacotherapie Tips

- Vraag om informatie over werking en mogelijke bijwerkingen
- Van iemand met verstand van zaken
- Zo mogelijk op schrift
- Ook naast-betrokkenen informeren
- Onvoldoende effect of te veel bijwerkingen
=> overleg met de behandelaar over alternatieven

AFSLUITING

VRAGEN?

BEDANKT VOOR UW AANDACHT!

www.lumen-hollandrijnland.nl

www.rivierduinen.nl